

«Вивезли золото, зброю, нагороди Вермахту». У музеях Херсону розповіли, як росій

Источник: <https://www.radiosvoboda.org/a/muzey-kherson-okupatsiya-vyvezly-eksponaty/32131424.html>

Сохранено в архиве decolonial.is: 29.07.2026 · файлов в оригинале: 1

Іван Антипенко

Російські окупаційні сили, відступаючи з Херсону, вивезли майже всі експонати з художнього та краєзнавчого музеїв, кажуть працівники закладів і називають це справжнім «пограбуванням», навіть хочуть проводити екскурсії спустошеними музеями. Що було в колекціях, які забрали російські військові, і як це відбувалося? Про це дізнавався проєкт Радіо Свобода «Новини Приазов'я».

«Немає 90 відсотків колекції»

З Херсонського обласного художнього музею ім. Шовкуненка вивезли майже 90 відсотків колекції, стверджують робітники закладу. За їхньою інформацією, це відбувалося в кілька заходів перед відступом російської армії з Херсону.

«Якщо у нас по цифрах було 13,5 тисяч музейних предметів, то принаймні останню цифру, яку я бачила – це 10 тисяч», – розповіла «Новинам Приазов'я» фахівець відділу зберігання та обліку фондів музею Ганна Скрипка.

Жінка каже: була присутньою, коли окупаційні сили спустошували музей: «Потім був ще один вивіз, бо я живу неподалік, бачила ще 6-го (листопада) числа ще раз машини».

Співробітниця каже, що була очевидцею того, як російські сили заходили в музей на початку окупації Херсону, а потім, коли фактично грабували його, перед втечею військових РФ з міста.

Приходили з обшуком у квартиру для того, щоб я віддала електронні носії, на яких була записана важлива інформація, яку ми з директором домовились сховати Ганна Скрипка

«Сталося так, що я була, коли і заходили в музей, коли забирали силоміць ключі від усіх фондів і коли заходила новий російський директор. Я була того дня і через свою якраз діяльність мене хотіли затримати. До мене приходили з обшуком у квартиру для того, щоб я віддала електронні носії, на яких була записана важлива інформація, яку ми з директором домовились сховати, й за це мене якраз і притягували до відповідальності, чомусь за законами РФ», – розповіла Скрипка.

Однак тоді окупанти нічого не знайшли в неї, каже музейниця. Згодом їй дозволили працювати в музеї: «Поставили умову – будеш працювати і нікуди нічого не передавати».

Жінка каже, що слідкувала за збереженням експонатів та за дбайливим ставленням до документації. Врешті вона стала свідком того, як потім музей окупанти спустошували.

«Тут були і цивільні, і військові, і представники так званої нової цивільної влади, і представники від російської культури – від російського Міністерства культури. Вони дивились якраз, що краще взяти, що в першу чергу. Це два дні такого, скажімо, суцільного жаху, коли не тільки чужі люди, бо я їх не знала наперед, а коли ще й свої співробітники пішли на зраду», – розповіла музейниця.

В залах, де проходять постійні експозиції, були найкращі наші роботиГанна Скрипка
За її словами, спочатку вивозили найдорожче.

«Перші дні ще вибирали, почали з найдорожчого. Вони ж чули, що в залах, де проходять постійні експозиції, були найкращі наші роботи, і якраз вони і стояли так, щоб їх видно було, ми не встигли розмістити їх на свої місця збереження», – додала Скрипка.

«Портрет Леніна залишили»

Сховища краєзнавчого музею, який називали скарбницею півдня України, теж спустошені. Звідти вивезли старовинну зброю, золото, медалі, а також вироби з дорогоцінних металів. Забрали також нагороди Вермахту і документ з підписом Гітлера, а от портрет Леніна із собою не взяли, кажуть робітники музею. При цьому залишили зламані двері, вітрини, виставкові майданчики.

Там були золоті речі – скіфське золото, срібло тощо. Лапідарій був – колекція, тобто історія в камені, її теж вивезлиОльга Гончарова

«Налічувалось десь 180 тисяч одиниць, які зберігалися в нашому музеї. В нас була «золота комора». Тобто там були золоті речі – скіфське золото, срібло тощо. Лапідарій був – колекція, тобто історія в камені, її теж вивезли. У нас був зал зброї, там була показана еволюція зброї, від каміння, яке брали та кидали, до сучасної зброї. Це така була прекрасна колекція, і вона складалася не одним десятиріччям і не однією людиною», – розповіла в.о. директора Херсонського обласного краєзнавчого музею Ольга Гончарова.

За її словами, цінності музею окупанти вивезли 70 вантажівками.

«Вивезли навіть документацію, що для нас дуже важливо. Бо кожен експонат, він мав свій номер, свій опис і за нього хтось зі співробітників відповідав. Ми могли б довести, що це наші експонати от по цих документах, але і їх вивезли, пограбували все», – жаліється музейниця.

Гончарова каже: співробітники музею не можуть прослідкувати, куди поділася колекція, бо на машинах, на яких вивозили цінності, були заклеєні номери.

Охоронець музею Анатолій Матвієнко розповів, що не міг завадити вивезенню артефактів та експонатів. За його словами, російські військові погрожували йому зброєю.

Вони вкрали душу українську, поранили дуже. Люди це по крихтах звозилиАнатолій Матвієнко

«Це взагалі не люди, а звірі. Душа боліла, як вони вивозили, дуже боліла. Вони вкрали душу українську, поранили дуже. Люди це по крихтах звозили. Це ж не за один день привезено, це ж роками, хтось десь в подорож ходив, знайшов, приніс сюди в музей, хтось десь їздив і привіз

українське, купив і привіз у свій музей. Вони душу ранили, я не знаю, як навіть це висловити. Це дуже боляче дивитись на те, як тебе грабують», – зазначив він.

- Окупаційна влада Херсонщини говорила, що експонати «евакуують» у «безпечне місце».
- Згодом почала з'являтися інформація про вивезення фондів з Херсонщини до окупованого Криму. Це підтвердив проєкту Радіо Свобода Крим.Реалії керівник «Центрального музею Тавриди» Андрій Мальгіним. Він зазначив, що «на зберіганні» знаходиться 10 тисяч картин.
- 11 листопада Міноборони України повідомило, що окупований російськими військами з березня Херсон повертається під контроль української армії. Проте лівобережжя Херсонщини все ще перебуває під контролем російських військ.

Пам'ятник російській імператриці Катерині II із каптуром ката на голові та петлею в руці.
Одеса. 2 листопада 2022 року

Масштабна війна Росії проти України

24 лютого 2022 року Росія атакувала Україну на землі і в повітрі по всій довжині спільного кордону. Для вторгнення на Київщину із наміром захопити столицю була використана територія Білорусі. На півдні російська армія, зокрема, окупувала частину Запорізької та Херсонської областей, а на півночі – райони Сумщини та Чернігівщини.

Повномасштабне вторгнення президент РФ Володимир Путін називає «спеціальною операцією». Спочатку її метою визначали «демілітаризацію і денацифікацію», згодом – «захист Донбасу». А у вересні та на початку жовтня Росія здійснила спробу анексувати частково окуповані Запорізьку, Херсонську, Донецьку та Луганську області. Україна і Захід заявили, що ці дії незаконні. Генасамблея ООН 12 жовтня схвалила резолюцію, яка засуджує спробу анексії РФ окупованих територій України.

Російська влада заявляє, що армія не атакує цивільні об'єкти. При цьому російська авіація, ракетні війська, флот і артилерія щодня обстрілюють українські міста. Руїнуванням піддаються житлові будинки та об'єкти цивільної інфраструктури по всій території України.

На кінець жовтня Україна оцінювала втрати Росії у війні у понад 70 тисяч загиблих військових. У вересні Росія заявила, що її втрати менші від 6 тисяч загиблих. У червні президент Зеленський оцінив співвідношення втрат України і Росії як один до п'яти.

Не подолавши опір ЗСУ, вцілілі російські підрозділи на початку квітня вийшли з території Київської, Чернігівської і Сумської областей. А у вересні армія України внаслідок блискавичного контрнаступу звільнила майже усю окуповану до того частину Харківщини.

11 листопада українські Сили оборони витіснили російські сили з Херсона.

Після звільнення Київщини від російських військ у містах Буча, Ірпінь, Гостомель та селах області виявили факти масових убивств, катувань та згвалтувань цивільних, зокрема дітей.

Українська влада заявила, що Росія чинить геноцид. Країни Заходу беруть участь у підтвердженні фактів масових убивств та розслідуванні. РФ відкидає звинувачення у скоєнні воєнних злочинів.

Пізніше факти катувань та убивств українських громадян почали відкриватися чи не у всіх населених пунктах, які були звільнені з-під російської окупації. Зокрема, на Чернігівщині, Харківщині, Херсонщині.

З вересня 2022 року запеклі бої російсько-української війни ідуть на сході і на півдні України.

6 червня 2023 року була повністю зруйнована гребля Каховського водосховища (перебувала під контролем російської армії із початку березня 2022 року, а у жовтні була замінована окупантами), що призвело до затоплення великої території, людських жертв, знищення сільгоспугідь, забруднення Дніпра і Чорного моря. Україна назвала це екоцидом.

Загалом, за час повномасштабної війни від 24 лютого 2022 року по лютий 2026, за оцінками загинуло понад 15 тисяч цивільних і понад 41 тисяча зазнали поранень.

Реальна кількість втрат, зазначають експерти, набагато більша. Лише під час російської блокади і бомбардування Маріуполя, як заявляє українська влада, могла загинути понад 20 тисяч людей.